

N:o 30.

Ank. till Riksd. kansli den 17 mars 1902, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till
Konungen om borttagande af undantagsbestämmelser rörande
sjelfspillingars jordfästning.*

Första Kammaren har till behandling af lagutskottet hänvisat en af herr *von Möller* inom nämnda kammare väckt motion, n:o 8, af följande lydelse:

»Vid riksdagen 1889 väcktes af herr G. Berg i Andra Kammaren motion, att Riksdagen ville anhålla, »att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrade föreskrifter om begrafningssättet i stället för dem, som förekomma i 18 kap. kyrkolagen och hvilka såmedelst böra upphävas».

Motionen bifölls af Andra Kammaren med 100 röster mot 49, men afslogs af Första Kammaren.

Den 25 maj 1894 utkom lagen angående jordfästning, hvarigenom 18 kap. kyrkolagen och dithörande författningar upphäfdes, dock bibehölls i § 6 bestämmelsen om att »den, som förgjort sig sjelf, skall i stillhet jordfästas, dock att den, — — —.»

§ 7 innehåller, bland annat, bestämmelser om, att »vid jordfästning i stillhet böra endast närvara den dödes anhöriga, om sådane finnas och inställa sig, samt de personer, hvilka äro oundärliga för den dödes jordande. Ej må vid sådan jordfästning förekomma klockringning, sorgmusik, sång eller liktal.»

Med motionären vid 1889 års riksdag instämmer jag gerna deri, »att icke något deremot är att erinra, att en jordfästning sker i stillhet i den bemärkelse, detta ord vanligen tages», det vill säga utan lyx och ståt;

deremot kan jag icke, åtminstone beträffande jordfästning af den, som sig sjelf förgjort, biträda 1889 års lagutskotts uppfattning, »att kyrkan icke bör genom borttagande af all skilnad mellan en begrafning i stillhet och annan begrafning *uppgifva sin rätt och pligt* att äfven uti den *yttre begrafningsformen häfda sin ställning* såsom *kristlig kyrka* gent emot uppenbara kränkningar af sedelagens bud». Vill här vår kyrka verkligen förtjena namnet *kristlig*, bör hon väl icke glömma den store mästarens ord, »*dömen icke.*»

I fråga om den borgerliga rättens utöfning manar ju författaren af våra domareregler redan på 1500-talet att *hellre fria än fälla*; skulle väl då kyrkans ära trädas för när genom *mindre hårdhet, större mildhet* vid handhafvandet af dess rätt? Bibehållandet af bestämmelsen om denna särskilda form af jordfästning i fråga om den, som sjelf beröfvat sig lifvet, synes mig som en fullkomligt *ändamålslös yttring af hårdhet*; också förordade vid lagens granskning af högsta domstolen den 26 april 1893 tre af justitieråden högst väsentliga modifikation, såsom att jordfästning i vanlig ordning skulle ega rum i tvifvelaktiga fall, likaväl som der en blott tillfällig sinnesförvirring föranlett sjelfmordet, att orden »enligt läkares intyg» skulle uteslutas o. s. v.

Genom den i § 6 bibehållna bestämmelsen ställas prest och läkare uti en pligtkollision mellan hvad lagen och deras eget samvete bjuda; och så sker i de flesta hithörande fall, att det borgerliga lagbudet får vika för det högre, kärlekens och fördragsamhetens. Men lagens föreskrift står kvar, den *samvetsömme* prestmannen kan åtalas, under det att hans mera lagiske eller *mindre känslige* embetsbroder skjuter ansvaret öfver på lagstiftaren, när han icke rent af anser sig göra Gud och kyrkan en tjänst genom att i stillhet jordfästa sjelfmördaren, hvilkens själ han anser hemfallen åt evig fördömelse.

I många, kanske de allra flesta fall begås nog sjelfmordet under en abnorm sinnesförfattning, som upphäfver eller åtminstone väsentligt reducerar tillräkneligheten. Dessutom är det icke alltid möjligt att, äfven om sjelfmördaren faktiskt varit afvita, men hans sinnestillstånd ej blifvit undersökt af läkare, kunna anskaffa tillfyllestgörande bevis för att få hans kvarlevor jordfästa i vanlig ordning. Fall kunna påvisas, der presten till och med påyrkat begrafningsformen »i stillhet», emedan han ansett, att läkarens fullt lagenliga intyg bort innehålla bevis för, att sjelfmördaren *vid handlingens begående* saknat förståndets fulla bruk!!

Den på en föräldrad uppfattning beroende lagbestämmelsen kan väl icke gerna sägas gagna något som helst intresse — allra minst kyrkans, men den gör intrång på andras rätt genom att förbjuda den dödes vänner

— må vara utan att några maktmedel stå till buds för att göra bestämmelsen effektiv — att infinna sig vid jordfästningen, och tillfogar ett oförskyldt och bittert lidande åt hans anhöriga, som vid denna mera än eljest bedröfliga likfärd genom alla dessa undantagsbestämmelser skola af det »kristliga» samhället och kyrkan på ett så grymt sätt påminnas om den dödes sorgliga slut.

Stå icke äfven sjelfva de vid grafven uttalade löftesorden om uppståndelsen, Menniskosönens bön och välsignelsen som en hjert motsats och som en kraftig protest mot denna yttring af samhällets sjelfftagna domare rätt och bristande fördragsamhet?

Då jag sålunda anser vår pligt som *kristne* bjuda att vid jordfästning, åtminstone af så kallade sjelfspillingar, borttaga ifrågavarande undantagsbestämmelser, får jag vördsamt hemställa, det Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes för kyrkomötet och Riksdagen framlägga förslag till upphäfvande af lagen om jordfästning den 24 maj 1894, i hvad denna föreskrifver jordfästning i stillhet af den, som förgjort sig sjelf.»

---

6 § i lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning, i hvilken § motionären ifrågasätter ändring, är i sin helhet af följande lydelse:

»I stillhet skall jordfästas den, som blifvit afrättad eller ljutit döden under föröfvande af groft brott, så ock den, som förgjort sig sjelf; dock att, om den, som förgjort sig sjelf, var afvita eller, enligt läkares intyg, af sjukdom eller ålderdomssvagheter eller annan, utan egen skuld, iråkad förvirring saknade förståndets fulla bruk, den döde må jordfästas i vanlig ordning».

Utom i de fall, som i anförda § omnämnas, samt i fråga om dödfödda barn, hvilka skola jordfästas i särskild, mindre högtidlig ordning, må högtidlig jordfästning enligt nämnda lag ej förvägras. Motionären har omnämmt hvad som enligt lagens 7 § skiljer jordfästning i stillhet från jordfästning i vanlig ordning, vid hvilken senare de i svenska kyrkan öfliga ceremonier med klockringning, procession, sorgmusik och sång må brukas äfvensom liktal hållas af prest, som derom anlitas och dertill finnes villig.

Såsom motionären anför, upphäfdes genom lagen den 25 maj 1894 18 kap. i gällande kyrkolag, hvilket handlade »om kristlig begrafning» och hvars 12 § lydde sålunda:

»Med deras begrafning, som hafva fört ett ogudaktigt lefverne och dö uti grofva synder, skall presten sig icke förhast, utan det hos verldslig

rätt angifva, att deröfver må ransakas och dömas huru med deras begrafning förhållas skall. Öfver sjelfspillingar ransakas och dömes i lika måtto vid verldslig rätt.»

I gällande lag om jordfästning upptogs ej kyrkolagens bestämmelse om särskildt begrafningssätt för dem, som fört ett ogudaktigt lefverne och dö uti grofva synder. Endast för det fall, att någon ljutit döden under föröfvande af groft brott, föreskrefs jordfästning i stillhet, hvarjemte upptogs det i 1864 års strafflag (2 kap. 2 §) förekommande stadgandet, att afrättads kropp skall i stillhet jordfästas. 1894 års lag införde äfven en skilnad mellan jordfästningen, den kyrkliga akten, och begrafningen, sjelfva jordandet.

Bestämmelsen, att den, som förgjort sig sjelf, i allmänhet ej finge begravas under samma högtidliga former som den, hvilken »kristligen lefvat», torde härleda sig från uppfattningen om sjelfmordet såsom i och för sig ett mot religionens och sedelagens bud begånget brott, mot hvilket kyrkan och samhället borde äfven på något yttre sätt uppträda, samt att ett bestämdt uttryck borde gifvas deråt, att en kränkning af detta bud blifvit begången. Enligt utskottets uppfattning föreligger emellertid hvarken för kyrkan eller samhället ett verkligt behof att på något särskildt sätt gifva stöd och styrka åt en dylik uppfattning, allra minst genom stadgande om olika sätt, hvarpå jordfästning må ega rum. Detta stadgande drabbar ju ej egentligen den felande sjelf och lärer väl icke kunna antagas i ringaste mån inverka till förhindrande af den beklagliga gerningen, men utgör säkerligen för den aflidnes anhöriga och öfriga närstående en särskild och oförskyld anledning till sorg och bekymmer utöfver hvad sjelfva dödsfallet i sådant afseende medfört.

Gällande lag medgifver ju för öfrigt jordfästning i vanlig ordning äfven för sjelfspilling, om han var afvita eller, enligt läkares intyg, af sjukdom eller ålderdomssvagheter eller annan utan egen skuld iråkad förvirring saknade förståndets fulla bruk, och utskottet har svårt att finna, hvarför ej enahanda ursäkt må gälla jemväl för den, som under verklig sinnesförvirring tagit sitt lif, äfven om han ej alldeles utan egen skuld iråkat en sådan sinnesstämning. De fall åter torde vara särdeles sällsynta, när någon under fullt normal sinnesförfattning begår sjelfmord, och äfven om det kunde ifrågasättas, att för sådan händelse jordfästning i stillhet borde ega rum, synes det dock utskottet hvarken lämpligt eller behöfligt att för dessa få fall bibehålla en bestämmelse, som på ett för den naturliga känslan stötande sätt drabbar ett stort flertal fall af helt annan

beskaffenhet, endast därför att man ej kan till fullo konstatera den afidnes sinnesförfattning, hvilket af helt naturliga skäl sällan låter sig göra.

I allt fall blir stadgandet i fråga alltför ofta utan egentlig effekt. Endast klockringning och liktal af prest kunna förhindras. Andra tal, stor folksamling, musik och sång förekomma ej sällan vid jordfästning af dem, som beröfvat sig sjelfva lifvet, och någon utväg att förhindra sådant gifves icke.

Med stöd af hvad ofvan anförts hemställer utskottet, i anledning af förevarande motion,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i lagen den 25 maj 1894 om jordfästning, att gällande bestämmelse om jordfästning i stillhet ej må ega tillämpning i fråga om jordfästning af den, som förgjort sig sjelf.

Stockholm den 17 mars 1902.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservation af herr Sörensson.

Herr *Leman* har begärt få antecknadt, att han på grund af åtnjuten ledighet från riksdagsgöromålen icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.